

Julius Wellhausen: The Religio-Political Factions in Early Islam. Ed. by R. C. Ostle. North-Holland Medieval Translations (gen.ed. R. Vaughan) vol. 3. Amsterdam, Oxford, North-Holland Publishing Company 1978. xi+183 s. D.fl. 24.00.

Selvom den hollandske oversættelse fremtræder i et pauvert offsettryk kan man glæde sig over, at et af Islamforskningens klassiske værker påny er tilgængeligt. Det har i årtier været uopdriveligt, men trods uundgåelig forældelse rummer det stadig et grundlæggende materiale til de to ældste oppositionspartiets historie, shi'ismens og kharijismens. Som specialstudie rammer forældelsen dog nok i mindre grad denne bog end Wellhausens store syntese, *Das arabische Reich und sein Sturz* (1902; engelsk oversættelse Calcutta 1927, reprotryk Beyrouth 1963).

Historiografisk indtager begge værker en central plads. Allerede i 1890'erne afdækkede Wellhausen den primære tradition (især hos iraqenseren Abu Mikhnaf) bag sene, sekundære forvanskninger eller forfalskninger. Som udgiveren, den hollandske orientalist R. C. Ostle fremhæver, benyttede Wellhausen denne primære version som (informativt udnyttet) basis for sin rekonstruktion, medens de senere traditionskyndige og krønikeskrivere kun anvendes »to complement or correct, but not to contradict this primary source« (s. ix f.). Moderne kritisk skolede historikere vilde nok være mere betænkelig end udgiveren ved Wellhausens metode (og ved, at de *unbefangen* erhvervede enkeltheder passes ind i et evolutionsskema), men det ændrer ikke, at Wellhausens arbejde var pionerarbejde, som kan sidestilles med Ignaz Goldziher's – heller ikke ved, at Wellhausen nok var et fornyet, historiografisk studium værd.

E. Ladewig Petersen

Handbuch der Geschichte Russlands. Hrsg. von M. Hellmann, K. Zernack, G. Schramm. Band 1: Von der Kiewer Reichsbildung bis zum Moskauer Zartum, Lieferung 1-2. Stuttgart, Anton Hiersemann, 1976-1978. 82+80 s., kortplancher. DM 25+DM 25.

I tiden efter anden verdenskrig er det især den angelsaksiske verden, der har gjort sig bemærket med generelle fremstillinger af Ruslands og Sovjetunionens historie set udefra. Der findes en stribe af étbinds Ruslandshistorier, skrevet af forfattere som Vernadsky, Mazour, Florinsky, Dukes for blot at nævne nogle. Stort anlagt var George Vernadsky's og Michael Karpovich's »A History of Russia«, men der nåede kun at udkomme fem af de planlagte ti bind. Antallet af fremstillinger fra tysk side har været færre – her kan nævnes navne som Stökl og Neander – og ingen af disse fremstillinger er i omfang nået op på siden af Karl Stählin's værk »Russlands Geschichte von den Anfängen bis zur Gegenwart«, der udkom i mellemløbet. Det er derfor helt åbenbart, at der er behov for en stor, videnskabeligt velfunderet Ruslandshistorie på et vestligt sprog, et værk der kunne være en pendant til den seneste større, sovjetiske Ruslandshistorie i 12 bind, som har været under udgivelse siden 1966.

Det er endnu for tidligt at tage stilling til, om og i hvilken grad »Handbuch der Geschichte Russlands« vil kunne opfylde dette behov, men de to hefter, der omtales her, giver de bedste løfte – både m.h.t. omfang og m.h.t. standard. »Handbuch der Geschichte Russlands« vil efter planen behandle Ruslands historie indtil 1945 i tre bind på hver 800 sider. Af grunde, som man kun kan gisne om, udsendes bindene dog ikke samlet, men i hefter på ca. 80 sider. Værket er ikke forfattet af en enkelt forsker, men af en række eksperter under ledelse af tre af Vesttysklands mest fremtrædende kendere af Østeuropas historie: Manfred Hellmann fra Münster, Klaus Zernack fra Frankfurt og Gottfried Schramm fra Freiburg.